Typografická pravidla odborných textů

Psaní jednotek a veličin v textu se řídí základními typografickými pravidly, která jsou normována a jsou přehledně uvedeny v normě ČSN EN ISO 80000. V následujícím textu si představíme některá ze zásadních typografických pravidel, která mají, kromě přehlednosti, vliv i na smysl textu.

1**. Psát mezi číslem a jednotkou mezeru či ne?**
V závislosti na tom, jestli mezi číslem a jednotkou je mezera nebo ne, tak se mění i význam.

a) *Zápis s mezerou* - v případě, že se mezi číslem a jednotkou vyskytuje mezera, jedná se o dvě samostatná slova (60 % - šedesát procent (Vzorek obsahoval 60 % SiO_2)).
příklady: 1000 kW (tisíc kilowatt)
6 km (šest kilometrů)
20 °C (dvacet stupňů Celsia)
výjimkou je úhlový stupeň, který se píše bez mezery 90° (devadesát stupňů) a zápis zeměpisných souřadnic, u kterých se mezera mezi jednotlivými složkami nepíše (49°3’21’’ severní šířky)

b) *Zápis bez mezery* – v případě, že mezi číslem a jednotkou mezera není, jedná se o jednoslovné pojmenování (30% - třicetiprocentní (K rozkladu vzoru jsme použili 30% H_2O_2)).
příklady: 1000kW (tisícikilowattový zdroj)
6km (šestikilometrový úsek)
20°C (dvacetistupňová lázeň)

2) Má vliv na smysl textu použití stojatého písma a kurzívy?
Použití stojatého písma a kurzívy pomáhá k rozlišení, zda daným zápisem máme na mysli veličinu, proměnnou, neznámou nebo operátory, matematické funkce, konstanty, jednotky, text, číslice.

a) *Zápis kurzívou* – kurzívou zapisujeme veličiny, proměnné, sčítací indexy, neznámé
b) *Zápis stojatým písmem* – stojatým písmem se vždy zapisují matematické funkce, operátory, konstanty, jednotky, číslice a samotný text.

V některých případech má záměna stojatého písma za kurzívu a naopak zásadní dopad na smysl toho, co chceme vyjádřit.
příklady: d – derivace *d* – délka
m – metr *m* – hmotnost
S – Siemens *S* - plocha

V jiných případech nemusí být dopad na smysl vyjádření, nicméně nevyhovuje typografickým pravidlům.
příklady: sin, cotg, 120 m (sto dvacet metrů), 120m (stodvacetimetrový), d (derivace)
d (délka), *V* (objem), *x* (neznámá), *c* (koncentrace)

3) Co lomítko a mezera?

Lomítko má v textu několik funkcí, mezi něž patří: zápis zlomků a jednotek, naznačení alternativ (možností), grafické oddělení výrazů, zápis školních roků, ...[1]. V závislosti na funkci se píše buď s, nebo bez mezery.

a) *zápis lomítka bez mezer* – používá se tam, kde se oddělují dva jednoslovné názvy, číslice, jednotky

příklady: 2 mol/l; km/h; g/cm^3;
Studenti/studentky; školní rok 2024/2025

b) *zápis lomítka s mezerami* – používá se tam, kde se oddělují víceslovné názvy, nebo jde o grafické oddělení výrazů

příklady: Všichni studenti / všechny studentky; sanace / dekontaminace / chemické čištění

4) Matematické operátory a mezery

Při psaní protokolů se velmi často setkáváme s psaním rovnic s různými matematickými operátory. Některé z těchto operátorů najdete přímo na klávesnici (+, <, >, /), ostatní musí být vloženy jako speciální znaky přes nabídku „Vložení“ anebo pomocí klávesových zkratek. To se týká zejména znamének mínus, krát, plus mínus.

- (**mínus**; pozor „mínus“ na numerické klávesnici ve skutečnosti není mínus ale spojovník; skutečné mínus vložíte buď jako speciální znak v nabídce „Vložení“ anebo pomocí klávesové zkratky **Alt+45**)
× (**krát**, v textu nenahrazovat hvězdičkou z numerické klávesnice, ani pomocí písmena „x“; znak krát vložíte opět pomocí speciálního znaku anebo pomocí klávesové zkratky **Alt+0215**)
± (**plus mínus**, vkládá se pomocí klávesové zkratky **Alt+0177**)

[1] https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=167